

Pakket 5: Een klare kijk op politieke partijen

Waarom zijn er politieke partijen? En hoe verklaar je de inhoudelijke verschillen tussen deze partijen? In deze vorming laten we deelnemers kennismaken met ideologieën, en leren ze het onderscheid tussen politiek 'links' en 'rechts'. Tenslotte laten we de deelnemers even stilstaan bij hun eigen meningen, om zo een beter beeld te krijgen op de partijen die daar het beste bij aansluiten.

Inhoudsopgave

Inhoud	2
Duur	2
Wat kan je verwachten: doel en doelgroep	2
Leerdoelen	2
Rol van de begeleider	3
Vormingsplan	3
Afspraken	4
Oefening 1: inleidend groepsgesprek	4
Oefening 2: Onze eigen partij	5
Oefening 3: Stellingenspel links of rechts?	6
Oefening 4: Citatenspel – De stokpaardjes van de partijen	7
Oefening 5: Wetsvoorstellen – Stem eens een wetsvoorstel!	8
Oefening 6 Besluit – afsluitend groepsgesprek	9

Inhoud

In deze vorming staan we stil bij de bestaansredenen van politieke partijen, en de rol die ideologie speelt in het denken en handelen van politici. We gaan aan de slag met het politieke links-rechtsspectrum en de maatschappelijke breuklijnen die daar aan de basis van liggen. Vanuit deze kijk op het ideologische landschap duiken we in de concrete standpunten van de huidige (traditionele) politieke partijen. De bedoeling is ook om deelnemers te prikkelen om hun eigen standpunten te formuleren, en deze in verhouding te plaatsen met de partijen die aan bod komen. Dit moet hen helpen om tijdens de verkiezing(en) een meer bewuste keuze te kunnen maken.

Dit is geen gemakkelijke materie, en de politieke realiteit laat zich niet zo gemakkelijk buigen naar schema's en modellen. We hebben ons best gedaan om deze vorming zo laagdrempelig mogelijk te houden, waardoor we soms wat nuance dreigen te verliezen. Beschouw deze vorming dan ook als een soort inleiding, een eerste snelle blik op het politiek-ideologische landschap.

We baseren ons in deze vorming voor een groot deel op een interview met Prof. Kris Deschouwer (zie materiaal).

Duur

De maximale duur van deze vorming is 4u15 min (ruim gerekend). Dit zal in veel gevallen veel te lang zijn. Daarom geven we in het vormingsplan ook een indicatie van de oefeningen die eventueel geschrapt kunnen worden, of vervangen door een andere (kortere) oefening. Voel je als begeleider zeker vrij om je eigen ding te doen met deze vorming, ook op basis van je inschatting van de groep. Is het niet nodig om uitgebreid stil te staan bij de definities van begrippen zoals 'ideologie' of een 'politieke partij'? Ga dan meteen over naar oefeningen. Zou jij de vorming anders hebben opgebouwd? Wissel dan gerust in de presentatie.

Merk je na de vorming dat de deelnemers met vragen zitten rond bijvoorbeeld specifieke thema's? Zitten er, na deze vorming, toch nog deelnemers op hun honger te wachten? Ga in gesprek, zoek samen thema's op in bijvoorbeeld de partijprogramma's. Of overweeg een terugkoment, waarbij er in de diepte wordt gegaan op de vragen van de deelnemers. De andere pakketten van IST zijn ook mogelijke voorbereidende of vervolgmomenten.

Wat kan je verwachten: doel en doelgroep

Deze vorming is bedoeld voor mensen die bereid zijn om eens even in de inhoud te duiken, en misschien zelf al wat meningen hebben over diverse politieke thema's. Door de aard van de materie is deze vorming niet zo evident voor mensen die het Nederlands niet zo machtig zijn, maar mits enige ondersteuning van de begeleider en eventueel andere deelnemers hoeft dit geen onoverkomelijk probleem te zijn.

Leerdoelen

Deelnemers:

- Weten welke (traditionele) partijen er zullen opkomen voor de verkiezingen.
- Hebben een algemeen beeld op de standpunten/ideologieën van deze partijen, en kunnen deze op het politieke links-rechtsspectrum plaatsen.
- worden geprikkeld om voor zichzelf te achterhalen of ze eerder links, rechts of centrum zijn.

- ervaren hoe ze op respectvolle wijze met elkaar in gesprek kunnen treden over politieke thema's.
- kunnen problemen, ervaringen,... uit hun dagelijkse leven relateren met wat de diverse partijen als speerpunten naar voor schuiven. Ze worden hierbij uitgedaagd om de voorgestelde oplossingen kritisch onder de loep te houden.

Rol van de begeleider

- Er komt een beetje theorie aan bod. We beperken ons daarbij tot de 'basics' maar als begeleider mag je daar natuurlijk steeds op aanvullen, afhankelijk van je eigen kennis over het thema. Lees zeker op voorhand het interview met Prof. Kris Deschouwer dat op een heel bevattelijke manier een aantal belangrijke concepten beschrijft.
- Zorg ervoor dat je als begeleider je eigen politieke voorkeur niet op de voorgrond plaatst. Je bent er in de eerste plaats om de deelnemers te ondersteunen in hun eigen zoektocht. Dit betekent uiteraard niet dat je daar helemaal niets over mag zeggen (als deelnemers daar bijv. naar vragen). Je bent tenslotte ook een gewone burger in dit land, met je eigen ideeën. Maar speel de bal dan wel snel terug naar de deelnemers. Wat denken zij?
- Uiteraard mag/moet je wel kritisch zijn t.a.v. eventuele racistische en discriminerende uitspraken/ideeën van deelnemers. Deze hebben geen plaats in onze democratische samenleving, en zijn bovendien in veel gevallen strafbaar. Blijf altijd wel luisteren, en neem de problemen waar mensen mee kampen serieus.
- Gesprekken over politiek – zeker als het gaat over partijen – durven al eens pittig te worden. Het is daarom heel belangrijk om de nodige veiligheid te creëren in de groep. We geven in het vormingsplan alvast twee mogelijke manieren mee om aan het begin van de vorming de nodige afspraken te maken in de groep. Daarnaast hebben de deelnemers uiteraard ook het volle recht om zich niet uit te spreken over hun politieke voorkeur. We hebben overigens ook stemgeheim in België. Geef dit zeker mee aan het begin van de vorming.

Vormingsplan

Vorbereiding

Benodigdheden:

- Een aangenaam leslokaal
- Een flipchart en stiften
- Beamer en laptop
- Post-its en pennen
- Logo's van de partijen printen (zie bijlage)
- Groene en rode kaartjes
- Lees zeker op voorhand het interview met Prof. Kris Deschouwer

Welkom en inleiding

Zie slides

Afspraken

Optie 1: de groep zelf tot enkele afspraken laten komen

- Geef iedereen een post-it, en laat ze 5 min nadenken over welke afspraken er volgens hen nodig zijn in de groep. Geef als begeleider even een voorbeeld mee, bijv. 'We laten iedereen uitspreken'. Op de post-it mogen mensen iets schrijven of tekenen.
 - o Als er mensen zijn die de taal niet zo goed machtig zijn, kan je eventueel met duo's werken, of bied je als begeleider zelf even de nodige ondersteuning
- Vraag aan de mensen om hun post-its op een flap te plakken. Breng hier als begeleider in tussentijd eventueel al wat structuur in. Overloop de post-its en vraag aan de mensen om hier nog een beetje uitleg bij te geven. Check ook steeds bij de groep of iedereen zich hierin kan vinden.
- Geef op het einde als begeleider misschien ook nog wat suggesties mochten er bepaalde belangrijke afspraken niet aan bod zijn gekomen. Belangrijk is om deze als vragen of suggesties voor te leggen aan de groep
- Laat de post-it hangen op een duidelijke plaats, zodat je er eventueel terug naar kan verwijzen mocht dat nodig zijn.

Optie 2: om tijd te besparen (of op basis van je inschatting van de groep) kan je zelf enkele afspraken meegeven. Weet wel dat afspraken die de groep zelf heeft opgemaakt veel krachtiger zijn, én dat dit proces ook al een leereffect heeft. De slides geven enkele suggesties van afspraken. In de [gespreksleidraad](#) op de IST website vind je ook enkele suggesties. Er zijn twee afspraken die in elk geval moeten meegegeven worden, namelijk:

- i) Geef zeker mee dat deelnemers het volste recht hebben om hun politieke voorkeur voor zichzelf te houden. We hebben in België overigens ook een officieel stemgeheim.
- ii) Discriminerende, racistische,... uitspraken worden sowieso niet getolereerd.

[Afspraken, zie slides]

Omkadering: de 7 hoofdrolspelers

Zie slides: de lokale realiteit (andere partijen, gezamenlijke lijsten) + beleidsniveau + verschil lijststem/voorkeursstem

Oefening 1: inleidend groepsgesprek

Doelen van de oefening:

- Ijsbreker
- Alle partijen een eerste keer in beeld krijgen, en de eerste noties meegeven van deze partijen
- Eigen ervaringen delen

Richtvragen voor de oefening:

- Ben jij in het verleden gaan stemmen?
- In België of in land van herkomst?
- Ken jij alle Vlaamse partijen? Wat weet je over de Vlaamse politieke partijen?

- Maak per politieke partij een flap. Laat de groep per partij minstens 3-5 zaken benoemen die ze weten over de politieke partijen. Laat gerust ruimte voor zaken zoals 'dat is de partij van Bart De Wever', of 'die hebben een blauw logo',..., maar vraag zeker ook naar wat de mensen weten over de standpunten van deze partijen.
- Schrijf als begeleider wat steekwoorden op de flappen om de input van de groep in beeld te krijgen
 - Welke partijen zijn er in jouw land van herkomst?
 - Waarom stemde jij in het verleden op bepaalde partijen?

Theorie

Zie slides: Wat is een politieke partij? Wat is een partijprogramma? Wat is ideologie? Waarom zijn er verschillende partijen?

Bij de uiteenzetting laten we uiteraard ook ruimte voor vragen.

Oefening 2: Onze eigen partij

Doelen van de oefening:

- De deelnemers gaan aan de slag met concrete politieke thema's, en krijgen een gevoel voor het soort discussies die deze thema's oproepen
- De deelnemers worden gestimuleerd om hun eigen mening/standpunten te formuleren, zodat ze bewuster de link kunnen leggen met de standpunten van de politieke partijen.

Verdeel de groep in kleine groepjes van 3 à 4 personen. Zij mogen doen alsof ze een partij zijn. Laat ze eventueel een naam kiezen voor hun partij.

Geef aan elk groep enkele richtvragen waarover ze dan een standpunt moeten vormen.

[Richtvragen]

- Wat vinden jullie van sociale huisvesting? Zou de overheid meer of minder sociale woningen moeten bouwen, en waarom wel/niet?
- Wat vinden jullie van gebruik van de moedertaal in het onderwijs? Zou dit voor meer gelijke kansen zorgen, of is het net belangrijk dat kinderen zo veel mogelijk Nederlands spreken?
- Wat vinden jullie van de werkloosheidsuitkeringen? Moeten die bij langdurige werkloosheid afnemen in de tijd? En is het zo dat wie wil werken, kan werken?
- Wat vinden jullie van nog meer onafhankelijkheid voor Vlaanderen? Wat zou er dan beter of slechter gaan?
- Wat vinden jullie van het recht op abortus? Mag een zwangere vrouw dit volledig zelf beslissen, of heeft het ongebooren kind ook rechten? En vanaf wanneer dan?

Plenaire terugkoppeling voor wie het ziet zitten om het woord te nemen

Theorie: het politieke spectrum

Zie slides: Een inleiding over wat links en rechts is en welke partijen dan links of rechts zijn.

- Filmpje VRT: laagdrempelig filmpje
- Uitleg over wat is links? Wat is rechts? Met telkens campagnebeelden bij.
- Bij de uiteenzetting laten we uiteraard ook ruimte voor vragen

Oefening 3: Stellingenspel links of rechts?

Deze oefening kan eventueel geschrapt worden om tijd te besparen. Je kan dan de volgende oefening hier meteen op laten aansluiten.

Doelen van de oefening:

- De deelnemers krijgen (letterlijk) zicht op het politieke spectrum, en ervaren het als een manier om wat orde te scheppen in de veelheid van standpunten
- Eerste notie van waar bepaalde standpunten zich bevinden op dit spectrum

Je laat de stellingen op de slides één voor één verschijnen. De deelnemers mogen zich dan links of rechts in het lokaal opstellen, op basis van waar ze deze uitspraak op het politieke links-rechtsspectrum plaatsen. Je geeft daarna het juiste antwoord. Ga eventueel daarna in gesprek: waarom hebben de deelnemers een bepaalde kant gekozen? Het gesprek kan eruit gelaten worden om de oefening in te korten.

Belangrijk om mee te nemen aan de deelnemers: Dit zijn voorbeelden om het verschil links/rechts te duiden. Niet elke linkse of rechtse partij zal met de respectievelijke stellingen akkoord zijn. Het is iets complexer dan dat – die nuance volgt in de rest van de vorming.

[Richtstellingen voor links]

1. Als je meer dan één woning bezit, dan moet je vanaf je tweede woning meer belastingen betalen.
2. Naar de huisarts gaan, moet volledig gratis zijn voor iedereen.
3. De overheid moet praktijktesten doen bij bedrijven om te controleren of ze discrimineren bij aanwervingen.
4. Mensen moeten zoveel mogelijk vrijheid krijgen om hun eigen levenseinde te bepalen. Als mensen dat echt willen, moeten ze voor euthanasie kunnen kiezen.
5. De overheid moet voor gelijkheid zorgen door geld te herverdelen, bijv. via belastingen of gratis openbaar vervoer.
6. In héél Europa moet een minimumloon ingevoerd worden.
7. Voor jongeren moet de trein gratis zijn.
8. Iedereen moet gelijke kansen krijgen, ongeacht hun afkomst, seksuele geaardheid,

[Richtstellingen voor rechts]

1. Als de prijzen in supermarkt stijgen is het niet aan de overheid om in te grijpen.
2. Als je arm bent, is dat in veel gevallen je eigen verantwoordelijkheid. Wie wil werken, kan werken.
3. Vlaanderen moet zoveel mogelijk onafhankelijkheid krijgen.
4. De overheid mag geen nieuwe moskeeën erkennen
5. Het traditionele gezin is en blijft de hoeksteen van onze samenleving. - De belastingen op de hoogste lonen moeten omlaag.
6. We moeten de vrije markt alle ruimte geven. Het is niet aan de overheid om in te grijpen op bijv. de huurprijzen op de private huurmarkt.
7. De overheid mag geen nieuwe moskeeën erkennen.
8. De belastingen op de hoogste lonen moeten omlaag.

Theorie

Zie slides: Overlopen van het politieke spectrum met de partijen zelf

Oefening 4: Citatenspel – De stokpaardjes van de partijen

Deze oefening draait rond het herkennen van de thema's waar partijen vaak mee geassocieerd worden. Sommige partijen hebben een patent op bepaalde thema's, dit wordt *issue ownership* genoemd. Het citaat wordt voorgelegd en de groep mag raden van welke partij de uitspraak komt.

Benodigheden: logo's partijen printen (Zie bijlage)

Doelen van de oefening:

- Een duidelijke oriëntatie van de partijen op het politieke spectrum door de partijen van extreemlinks naar extreemrechts te overlopen. De belangrijkste thema's en speerpunten per partij helder krijgen.
- Een buikgevoel ontwikkelen over de eigen positionering links – rechts
- Een mening ontwikkelen over de grote partijthema's

Verloop:

- Elke deelnemers krijgt de logo's van de 7 partijen (Zie bijlage)
- De begeleider leest een uitspraak voor
- De deelnemers krijgen 30 sec om een partijlogo in de lucht te steken
- Theorie: de begeleider geeft het correcte antwoord en licht de partij verder toe (zie slides)

Deze oefening kan ingekort worden door niet elke partij met een citaat te behandelen, maar er een deel theorie van te maken.

Deze oefening kan langer gemaakt worden door de deelnemers terug in "hun partijen" te laten zitten (oefening 2). Dan verloopt deze oefening als volgt:

- De deelnemers groeperen zich opnieuw met "hun eigen partij" uit oefening 2.
- Elk groepje krijgt de logo's van de 7 Vlaamse partijen
- De begeleider leest telkens een uitspraak voor: de deelnemers bespreken dit onderling en na enkele minuten steken ze het logo van de partij in de lucht
- Theorie: de begeleider geeft het correcte antwoord en licht de partij verder toe (zie slides)
- De deelnemers krijgen tijd om in gesprek te gaan: zijn zij het eens met de uitspraak? Waarom wel of niet? Zou hun partij samen opkomen voor de verkiezingen met deze partij? Zou deze politicus bij hun partij mogen?

Thema's: Zie slides.

1. Belastingparadijzen = PVDA
2. Klimaat = Groen
3. Betaalbare gezondheidszorg = Vooruit
4. Zorg = cd&v
5. Werk = open vld
6. Communautaire = NVA
7. Migratie = Vlaams Belang

Voor de begeleider: hoe ga je als vormingsgever om met Vlaams Belang?

Hoe ga je als vormingsgever om met Vlaams Belang? Dat is geen makkelijke vraag, waar verschillende meningen over bestaan.

In de slides komt het Vlaams Belang ook aan bod. De partij wordt benoemd als een extreem-rechtse partij en bij de speerpunten wordt ook omkadering geboden. Zo streven ze naar “een sociaal Vlaanderen”, al geldt dat wel enkel voor de Vlamingen. Ook hun migratie standpunt dat ze zelf vrij positief verwoorden als “gastvrij maar niet gek” wordt gekaderd als een anti-migratie standpunt. In de slides (sprekersnotities) wordt ook gekaderd dat de partij in het verleden als eens werd veroordeeld voor racisme. Dat de partij het niet nauw neemt met democratische principes en mensenrechten, kan ook als omkadering worden meegegeven.

Deze vraag werd tijdens de webinar van de train-the-trainer ook besproken. De deelnemers gaven mee dat zij eerst en vooral zouden teruggrijpen naar hun organisatiebeleid. Heeft jouw organisatie hier een visie over? Of richtlijnen? De deelnemers gaven nog mee dit goed op voorhand voor te bereiden en door te spreken, eventueel met collega’s of andere leiders Stem Telt-partners, hoe gaan andere organisaties hiermee om? Zo’n vragen mogen ook altijd op het IST-forum geplaatst worden: <https://iedersstemtelt.be/topics/3365>

Samengevat zijn er vier tips om met dit vraagstuk om te gaan:

- 1) Geef voldoende omkadering mee over de partij
- 2) Grijp terug naar jouw organisatiebeleid
- 3) Denk actief na over wat je gaat vertellen en spreek dit door met anderen
- 4) Reik uit naar collega’s of andere leiders Stem Telt-partners: hoe zouden zij het aanpakken? Hebben zij hier ervaring mee?

Extra: herhaling en tips

(Dit kan eruit gelaten worden om tijd te besparen)

- Herhaling van de politieke partijen op het politieke spectrum: van extreem-links naar extreem-rechts
- Tips: Hoe vind ik MIJN weg tussen al die partijen? Op de website van IST vind je tips om te geven aan deelnemers die door de bomen het bos niet meer zien.

Oefening 5: Wetsvoorstellen – Stem eens een wetsvoorstel!

In deze oefening proberen we verder te gaan dan partijprogramma’s door concrete wetsvoorstellen na te spelen. Deze oefening doet deelnemers inhoudelijk verder denken op concrete thema’s. Er worden wetsvoorstellen voorgelegd die effectief gestemd zijn in de laatste legislatuur. Daardoor gaat deze vorming verder dan wat partijen zeggen, we kijken ook naar wat ze doen.

Benodigdheden: groene en rode kaartjes

Verloop: De deelnemers krijgen allemaal een rood en een groen kaartje. De begeleider leest een wetsvoorstel voor, de deelnemers moeten dan voor zichzelf uitmaken of ze voor (groen) of tegen (rood) stemmen. Daarna tonen de slides hoe de partijen hebben gestemd en volgt er een kort omkadering.

Wetsvoorstellen (zie slides):

- 1) De grondwet moet aangepast worden voor een bindende klimaatwet

- 2) Elektriciteit moet lager belast worden: op 6% en niet op 21%
- 3) Vingerafdrukken moeten op de elektronische identiteitskaart staan
- 4) Bij een volgende pandemie moet de overheid makkelijker naar beperkingen zoals een avondklok kunnen grijpen
- 5) Wie na zijn pensioenleeftijd aan de slag blijft, moet daar een bonus voor krijgen

Deze oefening is gebaseerd op de stemchecker van De Morgen. Bekijk zeker eens of geen onderwerpen zijn die relevanter zijn voor jouw doelpubliek via: <https://www.demorgen.be/specials/stemchecker/>

Oefening 6 Besluit – afsluitend groeps gesprek

Groeps gesprek: wat neem ik mee uit deze vorming? Hou hierbij als begeleider de belangrijkste take-aways (zie hieronder) van deze vorming in je achterhoofd, zodat je eventueel kan aanvullen .

Onthouden: de belangrijkste take-aways voor de deelnemers:

- Wat is een politieke partij? En welke zijn de ‘traditionele partijen’ die zullen opkomen voor de (lokale) verkiezingen?
- Wat is Links? En wat is Rechts? En hoe vallen de partijen op dat politiek spectrum?
- Wat zijn de belangrijkste thema’s en speerpunten van de traditionele partijen?
- Wat denk je zelf over enkele belangrijke politieke thema’s?

Dieper duiken

De laatste slides van de presentatie nodigen uit om dieper te duiken. Als je echt met vragen zit over een bepaalde partij en haar standpunten over een specifiek thema, kijk je best eens naar hun verkiezingsprogramma. Slogans en speerpunten zeggen maar zoveel: je weet eigenlijk pas waarvoor je echt stemt als je in de diepte duikt!

Verder zijn er heel wat andere toolboxes en bronnen die je kunnen helpen bij het voorbereiden van deze vorming. (zie slides)

Tot slot vind je op de slides enkele digitale tools terug die recent zijn gepubliceerd naar aanleiding van de verkiezingen. Volg deze tools niet blindelings, maar ga er kritisch mee om.

Stemtest: Wees je er ook bewust van dat politieke partijen zo’n stemtest strategisch invullen. Ze kunnen helpen om verder na te denken over eigen standpunten en laten ook (meestal) toe om de standpunten tussen de verschillende partijen te vergelijken. Zo heb je in één oogopslag de standpunten van partijen op concrete stellingen. De stemchecker is hierop een mooie aanvulling aangezien die kijkt naar wat partijen doen, niet wat ze beloven. Alleen speelt hier het spanningsveld meerderheid – oppositie ook een rol.